CRWYDRO BRYNIAU CLWYD

DEUNYDDIAU ATEGOL

Os oes angen cymorth pellach arnoch ar agweddau penodol ar ddysgu yn yr awyr agored, gall y deunyddiau hyn gyfoethogi'r profiadau sy'n ennyn diddordeb a ddarperir gennych. Gallant eich cefnogi wrth i chi ddylunio, cynllunio a gweithredu eich cwricwlwm. Mae dysgu yn yr awyr agored yn ffordd wych o ddatblygu sgiliau cyfannol dysgwyr (creadigrwydd ac arloesedd, meddwl yn feirniadol a datrys problemau, effeithiolrwydd personol, cynllunio a threfnu). Byddwch eisiau canolbwyntio ar pam mae dysgu o bwys a sicrhau eich bod yn diwallu anghenion eich dysgwyr.
Mae'r deunyddiau hyn yn dangos llwybr y gellid ei gymryd drwy'r gweithgaredd. Nid yw hyn i fod yn rhagnodol. Dylech addasu eich dull, yn dibynnu ar anghenion a diddordebau eich dysgwyr a'ch ardal leol.

TROSOLWG

Mae dysgwyr yn dod i wybod am Fryniau Clwyd, megis eu lleoliad, rhai o'u nodweddion allweddol a rhywfaint o'u hanes. Maent yn creu llinell amser fyw gan greu fersiwn dau ddimensiwn (2D) o'u llinell amser. Bydd archwiliad pellach o Fryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy yn eu helpu i ddeall sut mae gwahanol gyfnodau hanesyddol wedi effeithio ar yr ardal. Mae dysgwyr yn defnyddio ymchwil a waned gan y dosbarth cyfan i greu llinell amser wrth raddfa i gynrychioli'r digwyddiadau hanesyddol pwysicaf.

CWRICWLWM I GYMRU

Meysydd dan sylw:

- Y Celfyddydau Mynegiannol
- Y Dyniaethau
- Ieithoedd, Llythrennedd a Chyfathrebu
- Mathemateg a Rhifedd

Mae'r gweithgaredd hefyd yn ymgorffori agweddau ar sgiliau trawsgwricwlaidd a amlinellir yn y FfLlRh a'r FfCD.

ADNODDAU

Dyfais y gellir ei defnyddio i gysylltu â'r rhyngrwyd a mynediad i'r rhyngrwyd.
Mynediad at: Find out what every symbol means on an OS Explorer map - OS GetOutside (Saesneg yn unig).
Dulliau o fesur, e.e. preniau mesur, ffyn metr, tâp mesur chwaraeon, pedomedr.
Dulliau o labelu pwyntiau a dangos llinell amser yn yr awyr agored, e.e. sialc, llinyn, ffyn, ac ati.
Er nad yw'n hanfodol, byddai mynd â dysgwyr i Fryniau Clwyd i weld yr arteffactau a'r henebion hanesyddol hyn yn cyfoethogi'r dysgu.

GWNEUD Y GWEITHGAREDD

- Yn y rhan fwyaf o dasgau, bydd gofyn i ddysgwyr weithio mewn parau neu grwpiau.
- Anogwch y dysgwyr i rannu eu syniadau ac egluro a chyfiawnhau eu syniadau pan fo modd, mewn ymateb i gwestiynu agored. Mae cwestiynau ffocws wedi'u hawgrymu ar gyfer arwain dysgwyr drwy'r tasgau.
- Wrth fynd â dysgwyr i'r awyr agored, mae'n hanfodol cadw at y Cod Cefn Gwlad a bod unrhyw asesiadau risg perthnasol wedi'u cynnal a bod y risgiau wedi'u lliniaru.

TASG 1

BETH YDYM NI'N EI WYBOD AM FRYNIAU CLWYD?

Eglurwch wrth y dysgwyr y dylai'r dasg hon eu helpu i ddarganfod mwy am hanes Bryniau Clwyd.

Sgrîn 3

Ar y sgrîn hon, rhoddir gwybodaeth am leoliad Bryniau Clwyd. Gofynnwch i'r dysgwyr drafod y cwestiynau canlynol, ac yna braslunio'r dirwedd y bydden nhw'n dod o hyd iddi ym Mryniau Clwyd, yn eu meddyliau nhw.

Cwestiynau ffocws

- Beth ydych chi'n ei wybod am Fryniau Clwyd? Sut ydych chi'n gwybod y pethau hyn?
- Pa mor hen yw'r bryniau, yn eich barn chi? Pam ydych chi'n meddwl hynny?
- Pa nodweddion allai fod yn y dirwedd hon? Pam?

Sgrîn 4

Gofynnwch i'r dysgwyr ddilyn y ddolen i edrych ar fap rhyngweithiol 22 Bryniau Clwyd: Clwydian Range Map (Saesneg yn unig) a thrafod y cwestiynau canlynol.

Cwestiynau ffocws

- Ble mae pwynt mwyaf gogleddol Bryniau Clwyd? Sut ydych chi'n gwybod?
- Ble mae pwynt mwyaf deheuol Bryniau Clwyd?
- Faint o belllter ydych chi'n meddwl sydd rhwng y ddau bwynt hyn? Pam ydych chi'n meddwl hynny?
- Ble mae'r pwynt uchaf o'r gadwyn? Pam ydych chi'n meddwl hynny?
- Beth yw'r pwyntiau uchaf ac isaf yn y gadwyn?

Sgrîn 5

Gwahoddwch y dysgwyr i edrych eto ar fap rhyngweithiol 22 Bryniau Clwyd: Clwydian Range Map (Saesneg yn unig) a thrafod y cwestiynau canlynol.

Cwestiynau ffocws

- Pa un o'r bryniau hyn ydych chi wedi bod arno neu wedi'i ddringo? Pryd? Gyda phwy oeddech chi?
- Pa un o'r bryniau hyn yw'r agosaf at eich ysgol? Sut ydych chi'n gwybod?
- Pa mor bell yw'r bryn hwn o'ch ysgol chi? Sut allech chi weithio allan pa mor bell ydyw?

Sgrîn 6

Ar y sgrîn hon, disgrifir tirweddau golygfaol Bryniau Clwyd.

Sgrîn 7

Ar y sgrîn hon, rhoddir manylion am Fryniau Clwyd, gan ddisgrifio'r llwybr cerdded i ben Moel Famau. Gofynnwch i'r dysgwyr edrych ar y map Arolwg Ordnans (OS) o'r ardal er mwyn dod o hyd i'r maes parcio a nodi ei gyfesurynnau.

Sgrîn 8

Gwahoddwch y dysgwyr i ddod o hyd i'r ysgol ar y map Arolwg Ordnans (OS) a gwneud nodyn o'i chyfesurynnau. Yna, dylent drafod y cwestiynau canlynol.

Cwestiynau ffocws

- Sut fyddech chi'n cyrraedd y maes parcio o'ch ysgol?
- Pa lwybr fyddech chi'n ei ddilyn? Pam?

- Ar ba ffyrdd fyddech chi'n teithio? Sut ydych chi'n gwybod?
- Pa mor bell yw hi o'ch ysgol i'r maes parcio? Sut allech chi weithio allan beth yw'r pellter hwn?

Gallent ddefnyddio: Distance Calculator - Distance Between Coordinates - Distance Between Cities (Saesneg yn unig) i gyfrifo'r pellter.

Gofynnwch i'r dysgwyr weithio allan pa un yw'r llwybr gorau o'u hysgol i'r maes parcio ac ysgrifennu a chofnodi set o gyfarwyddiadau llywio â lloeren (SatNav) ar gyfer y daith.

Sgrîn 9

Er mwyn eu hannog i fyfyrio ar y sgrîn flaenorol, gofynnwch i'r dysgwyr drafod y cwestiynau canlynol.

Cwestiynau ffocws

- Pa broblemau gawsoch chi wrth gwblhau'r dasg?
- Sut wnaethoch chi ddatrys y problemau hyn? Pam y gwnaeth y pethau hyn weithio?
- Beth ddysgoch chi a allai eich helpu gyda thasgau tebyg yn y dyfodol?
- Sut allech chi brofi cywirdeb eich cyfarwyddiadau llywio â lloeren ('SatNav')?

Sgrîn 10

Ar y sgrîn hon, darperir ffotograff o Foel Famau sy'n dangos adeilad ar y copa. Eglurwch wrth y dysgwyr fod arwyddocâd mawr i Foel Famau a'r adeilad hwn i lawer o bobl sy'n byw yn yr ardal ac yn enwedig ar Lannau Merswy.

Sgrîn 11

Gofynnwch i'r dysgwyr drafod y cwestiynau canlynol.

Cwestiynau ffocws

- Beth ydych chi'n meddwl yw'r adeilad hwn? Pam ydych chi'n meddwl hynny?
- Pwy allai fod wedi gosod yr adeilad hwn ar gopa Moel Famau? Pam?
- Pryd ydych chi'n meddwl y gallai fod wedi'i adeiladu? Pam ydych chi'n meddwl hynny?

Yna, dylent ddarllen yr erthygl Visit to hill with 'fabled chippy' at the top was rite of passage for generations (Saesneg yn unig) a'i thrafod yn eu grŵp.

Sgrîn 12

Ar y sgrîn hon, rhoddir manylion am Dŵr y Jiwbilî.

Sgrîn 13

Eglurwch wrth y dysgwyr fod Tŵr y Jiwbilî yn adeilad rhestredig Gradd II. Gofynnwch iddyn nhw drafod y cwestiynau canlynol.

Cwestiynau ffocws

- Beth ydych chi'n meddwl yw adeilad rhestredig Gradd II? Pam ydych chi'n meddwl hynny?
- Pa raddau eraill o adeiladau sydd i'w cael? Sut ydych chi'n gwybod?
- Sut olwg fyddai ar adeilad rhestredig, yn eich barn chi? Pam?
- Pa nodweddion fyddai efallai gan adeilad rhestredig? Pam ydych chi'n meddwl hynny?
- Pam ydych chi'n meddwl bod Tŵr y Jiwbilî yn adeilad rhestredig?

Sgrîn 14

Ar y sgrîn hon, rhoddir manylion ynghylch sut mae adeiladau'n cael eu rhestru a beth mae'r rhestru yn ei olygu. Gofynnwch i'r dysgwyr drafod y cwestiynau canlynol.

Cwestiynau ffocws

- Yn fras, faint o adeiladau rhestredig sydd i gyd yng Nghymru? Sut wnaethoch chi gyfrifo hyn?
- Pam ydych chi'n meddwl bod cyn lleied o adeiladau rhestredig Gradd I yng Nghymru?
- Yn fras, faint o adeiladau rhestredig Gradd II sydd yng Nghymru? Sut ydych chi'n gwybod?

Sgrîn 15

Dywedwch wrth y dysgwyr y byddan nhw'n mynd allan i'r awyr agored i edrych o gwmpas yr ardal leol am adeiladau y maen nhw'n credu y gallent fod wedi'u rhestru, gan gymryd ffotograffau o bob un a gwneud nodiadau amdanynt. Gofynnwch iddyn nhw drafod y cwestiynau canlynol.

Cwestiynau ffocws

- Beth ydym ni'n chwilio amdano?
- Beth yw'r arwyddion a'r cliwiau y gallai adeilad fod wedi ei restru?
- Allwn ni ofyn i rywun? Pwy?
- Pa dystiolaeth arall allai fod ar gael?

Sgrîn 16

Ewch â dysgwyr allan i'r awyr agored i chwilio am adeiladau rhestredig.

TASG 2

SUT MAE CREU LLINELL AMSER?

Eglurwch wrth y dysgwyr y byddan nhw'n darganfod sut i greu llinell amser fyw ac yna'n creu fersiwn dau ddimensiwn (2D) o'u llinell amser.

Sgrîn 3

Gofynnwch i'r dysgwyr drafod y cwestiynau canlynol.

Cwestiynau ffocws

- Beth yw llinell amser? Sut ydych chi'n gwybod?
- Sut ydych chi'n creu llinell amser? Pam ydych chi'n meddwl hynny?
- Pa gamau sydd angen i chi eu cymryd? Pam?
- Sut ydych chi'n penderfynu ar ba ddyddiad i ddechrau a gorffen y linell amser? Pam?
- Pa mor hir y mae angen i linell amser fod? Pam?
- Sut ydych chi'n penderfynu pa raddfa i'w defnyddio? Pam ydych chi'n meddwl hynny?

Sgrîn 4

Eglurwch wrth y dysgwyr eu bod nhw'n mynd i greu 'llinell amser fyw' ar dir yr ysgol sy'n dangos amser un aelod o'r grŵp, yn yr ysgol. Cyn iddynt wneud eu llinell amser, gofynnwch i grwpiau bach o ddysgwyr drafod y cwestiynau canlynol.

Cwestiynau ffocws

- Sawl blwyddyn mae angen i'ch llinell amser ddangos? Sut ydych chi'n gwybod?
- Pryd fydd y linell amser yn dechrau? Pam?
- Pryd fydd y linell amser yn dod i ben? Pam?
- Pa raddfa fyddwch chi'n ei defnyddio ar gyfer y linell amser? Pam?
- Sut byddwch chi'n mesur eich graddfa?
- Sut byddwch chi'n nodi rhaniadau eich llinell amser?
- Beth yw'r prif ddigwyddiadau y mae angen i chi eu dangos ar y linell amser? Pam ydych chi wedi dewis y rhain?
- Sut byddwch chi'n gweithio allan ble i roi'r digwyddiadau hyn ar y linell amser? Pam ei wneud fel yna?
- Sut byddwch chi'n dangos y prif ddigwyddiadau ar eich llinell amser? Pam eu dangos fel hynny?

Sgrîn 5

Unwaith y bydd y dysgwyr wedi cynllunio eu llinell amser, gofynnwch iddyn nhw fynd allan i'r awyr agored i greu eu llinell amser.

Sgrîn 6

Gwahoddwch y dysgwyr i fyfyrio ar y dasg trwy drafod y cwestiynau canlynol.

Cwestiynau ffocws

- Beth oedd y problemau wrth greu eich llinell amser fyw?
- Sut wnaethoch chi oresgyn y problemau hyn?
- Pe gallech chi wneud eich llinell amser eto, beth fyddech chi'n ei wneud er mwyn ei gwella?

Sgrîn 7

Dywedwch wrth y dysgwyr eu bod yn mynd i wneud fersiwn dau ddimensiwn (2D) o'u llinell amser fyw, sy'n dangos amser un aelod o'r grŵp yn yr ysgol. Yna, dylai'r dysgwyr drafod y cwestiynau canlynol.

Cwestiynau ffocws

- Beth oedd hyd y linell amser fyw? Pa mor hir all y fersiwn 2D fod? Sut ydych chi'n gwybod?
- Sut byddwch chi'n addasu'r linell amser fyw i wneud fersiwn 2D?
- Pa raddfa fyddwch chi'n ei defnyddio ar gyfer y linell amser 2D? Pam?
- Beth yw'r prif anawsterau wrth greu llinell amser 2D? Sut byddwch chi'n datrys yr anawsterau hyn? Pam eu datrys fel hyn?
- Beth yw manteision ac anfanteision y linell amser 2D? Pam?

Sgrîn 8

Gofynnwch i'r dysgwyr gyrchu a darllen y ddogfen 'Meini Prawf ar gyfer creu llinell amser' a dilyn y cyngor i greu eu llinell amser.

Sgrîn 9

Gwahoddwch y dysgwyr i rannu eu llinell amser gyda grŵp arall, gan ofyn iddyn nhw ystyried:

- I ba raddau mae'r linell amser 2D yn cyd-fynd â'r cyngor yn y ddogfen?
- Sut y gellid gwella'r linell amser 2D? Pam y byddai'r pethau hyn yn ei gwella?

Gellir cyrchu'r ddogfen 'Meini Prawf ar gyfer creu llinell amser' eto o'r sgrîn hon.

TASG 3

SUT GALLWN NI WNEUD LLINELL AMSER O FRYNIAU CLWYD A DYFFRYN DYFRDWY?

Eglurwch wrth y dysgwyr y bydd y dasg hon yn eu helpu i ddeall sut mae cyfnodau hanesyddol gwahanol wedi effeithio ar Fryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy. Byddant yn creu llinell amser wrth raddfa i gynrychioli'r digwyddiadau hanesyddol pwysicaf.

Sgrîn 3

Eglurwch wrth y dysgwyr fod Tŵr y Jiwbilî ar Foel Famau yn dyddio'n ôl i ddechrau'r 19eg ganrif – dros 200 mlynedd yn ôl. Gofynnwch i'r dysgwyr ymweld â'r dudalen we - Tŵr y Jiwbilî - Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy a darllen mwy am Dŵr y Jiwbilî. Yna, gallant drafod y cwestiynau canlynol.

Cwestiynau ffocws

- Beth oedd y problemau a gafwyd tra'n adeiladu Tŵr y Jiwbilî?
- Pam fod gan Dŵr y Jiwbilî arwyddocâd pensaernïol a diwylliannol?
- Beth yw cysylltiadau Tŵr y Jiwbilî â'r teulu brenhinol? Pam ydych chi'n meddwl hynny?

Sgrîn 4

Eglurwch wrth y dysgwyr y byddan nhw'n casglu gwybodaeth am hanes Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy drwy gydol gweddill y dasg hon. Byddant yn defnyddio'r wybodaeth hon i greu llinell amser ar gyfer Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy. Gwahoddwch y dysgwyr i ddechrau creu drafft cyntaf eu llinell amser ar sail y wybodaeth y maen nhw wedi'i darganfod am Dŵr y Jiwbilî ar Foel Famau a thrafod y cwestiynau canlynol.

Cwestiynau ffocws

- Sawl blwyddyn mae angen i'ch llinell amser eu dangos? Sut ydych chi'n gwybod?
- Pa raddfa fyddwch chi'n ei defnyddio ar gyfer y linell amser? Pam?
- Mae'n debygol y bydd cyfnodau hir o amser heb unrhyw weithgaredd ar eich llinell amser. Sut byddwch chi'n dangos hyn?

Sgrîn 5

Eglurwch wrth y dysgwyr fod Tirwedd Cenedlaethol Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy yn cynnwys 390 cilometr sgwâr o atgofion hanesyddol hynod, a hefyd bod yr ardal yn gynrychiolaeth o dirwedd amrywiol, diwydiant a diwylliant cyfoethog, gan gynnwys:

- bryngaerau o Oes yr Haearn
- henebion claddu a defodol o'r Oes Efydd
- ffyrdd Rhufeinig
- cestyll ac olion canoloesol
- clogwyni calchfaen
- Safle Treftadaeth y Byd.

Sgrîn 6

Dywedwch wrth y dysgwyr eu bod am chwilio ar y rhyngrwyd i ddarganfod gwybodaeth am gyfnod penodol mewn hanes, er mwyn gweld pa dystiolaeth o'r cyfnod hwn sydd i'w chael ym Mryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy. Yna, byddant yn adrodd ar eu canfyddiadau i weddill y dosbarth mewn cyflwyniad munud o hyd.

Gwahoddwch y dysgwyr i gyrchu'r ddolen hon: Llinell Amser Hanesyddol - Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy er mwyn edrych ar y linell amser a gwylio'r fideo. Yna, dylai'r dysgwyr drafod y cwestiynau canlynol.

Cwestiynau ffocws

- Pa gyfnodau gwahanol mewn hanes ydych chi wedi dod i wybod amdanyn nhw?
- Pa mor bell yn ôl mae'r rhain yn mynd? Sut ydych chi'n gwybod?
- Pa gyfnod mewn hanes fyddwch chi'n ymchwilio iddo? Pam?
- Beth ydych chi'n disgwyl ei ddarganfod? Pam ydych chi'n meddwl hynny?

Sgrîn 7

Gofynnwch i'r dysgwyr, yn eu grwpiau, benderfynu sut y byddan nhw'n cynnal chwiliad ar y rhyngrwyd er mwyn darganfod gwybodaeth am un o'r cyfnodau penodol mewn hanes a pha dystiolaeth o'r cyfnod hwn sydd i'w chael ym Mryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy.

Atgoffwch nhw bod angen iddynt ystyried y canlynol, wrth chwilio ar y rhyngrwyd:

Cyn ymchwilio...

- Sut byddwch chi'n cynnal yr ymchwil hwn? Pam?
- Pa dermau chwilio allech chi eu defnyddio? Pa rai yw'r gorau? Pam?
- Pa fath o wefannau fydd orau i edrych arnynt? Pam?

Wrth asesu gwybodaeth/data...

- Sut ydych chi'n gwybod bod y wybodaeth neu ddata yn ddibynadwy? Sut allech chi ddarganfod os yw'n ddibynadwy?
- A allai'r wybodaeth neu ddata fod yn unochrog? Pam ydych chi'n meddwl hynny?

Sgrîn 8

Gofynnwch i'r dysgwyr ddefnyddio'r grid CwAMFf a ddarperir i gynllunio a chynnal eu chwiliad.

Sgrîn 9

Gwahoddwch y dysgwyr i edrych ar y wybodaeth y maen nhw wedi'i chasglu o'r chwiliad ar y rhyngrwyd ac i ystyried y cwestiynau canlynol, yn eu grwpiau.

Cwestiynau ffocws

- Beth yw'r darnau o wybodaeth allweddol? Pam ydych chi'n meddwl hynny?
- Beth allech chi ei adael allan? Pam?
- Sut byddwch chi'n cyflwyno'r wybodaeth hon? Pam?
- Sut y byddwch yn sicrhau mai dim ond munud o hyd yw eich cyflwyniad?

Sgrîn 10

Gwahoddwch y dysgwyr i gyflwyno'r wybodaeth y maen nhw wedi'i chasglu, i'r dosbarth cyfan. Gofynnwch i'r gynulleidfa nodi unrhyw bwyntiau diddorol am y cyfnodau hanesyddol, fel y gallent eu defnyddio yn eu llinell amser eu hunain.

Sgrîn 11

Gofynnwch i'r dysgwyr ychwanegu'r wybodaeth y mae'r dosbarth wedi'i chasglu am gyfnodau hanesyddol at eu llinell amser ac i drafod y cwestiynau canlynol.

Cwestiynau ffocws

- Ble ar eich llinell amser y dylid ychwanegu'r wybodaeth hon? Pam?
- Sut y byddwch chi'n crynhoi'r wybodaeth?
- Meddyliwch pa mor dda y mae eich llinell amser yn gweithio, o ran ei maint a'i graddfa. A oes angen i chi newid eich llinell amser? Os oes angen ei newid, sut?

Sgrîn 12

Gofynnwch i bob grŵp edrych eto ar y ddogfen 'Meini prawf ar gyfer creu llinell amser' a ddefnyddiwyd ganddynt yn Nhasg 2 a thrafod y cwestiynau canlynol.

Cwestiynau ffocws

- Pa mor dda mae eich llinell amser yn bodloni pob un o'r meini prawf hyn?
- Sut y gallech ddiwygio eich llinell amser fel ei bod yn bodloni'r meini prawf hyn yn well?
- Sut gallwch chi wneud eich llinell amser yn fwy diddorol?

Yna, gofynnwch iddynt gwblhau eu llinell amser.